PADOMES IETEIKUMS

(2005. gada 12. jūlijs),

par dalībvalstu un kopienas vispārējām ekonomikas politikas pamatnostādnēm (2005–2008)

(2005/601/EK)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 99. panta 2. punktu,

ņemot vērā Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropadomes pārrunas, kas notika 2005. gada 16.–17. jūnijā,

tā kā Eiropas Parlaments ir pieņēmis Rezolūciju par Komisijas ieteikumu,

AR ŠO IESAKA:

IEVADS

Eiropadome 2005. gada martā **atkārtoti izvērsa Lisabonas stratēģiju, no jauna koncentrējoties uz izaugsmi un nodarbinātību Eiropā** [1]. Pieņemot šo lēmumu, valstu un valdību vadītāji ir izteikuši skaidru viedokli par Savienības prioritātēm nākamajos gados. Eiropai ir jāturpina koncentrēt tās politika uz izaugsmi un nodarbinātību, lai sasniegtu Lisabonas mērķus, balstoties uz stabilu makroekonomikas politikas vidi un sistēmu, kas virzīta uz sociālo kohēziju un vides ilgtspēju, kas ir svarīgi Lisabonas stratēģijas pamatelementi.

Īpaša uzmanība jāvelta Lisabonas programmas mērķu izpildei. Lai sasniegtu šos mērķus, Eiropas Savienībai jāmobilizē visi valstu un Kopienas līdzekļi, lai efektīvāk izmantotu esošās sinerģijas. Turklāt attiecīgo ieinteresēto personu iesaiste var palīdzēt rosināt apziņu par tādas makroekonomikas politikas nepieciešamību, kas vērsta uz izaugsmi un stabilitāti un vajadzību pēc strukturālām reformām, kā arī uzlabot īstenošanas kvalitāti un palielināt līdzdalību Lisabonas stratēģijas ieviešanā.

Šajā sakarā Vispārējas ekonomikas politikas pamatnostādnes (VEPP) atspoguļo jaunu Lisabonas stratēģijas sākumu un koncentrējas uz ekonomikas politikas ieguldījumu, lai veicinātu izaugsmi un radītu arvien vairāk darba vietas. Šo VEPP A iedaļā aprakstīts ieguldījums, ko makroekonomikas politika var sniegt šajā sakarā. B iedaļā galvenā uzmanība vērsta uz pasākumiem un politiku, ko varētu izvērst dalībvalstis, lai vairotu zināšanas un jauninājumus izaugsmei un padarītu Eiropu pievilcīgāku investoru un darbaspēka piesaistīšanai. Saskaņā ar Briseles Eiropadomes (2005. gada 22. un 23. marts) secinājumiem, VEPP kā vispārējam ekonomikas politikas koordinēšanas instrumentam būtu jāturpina ietvert vairākas makroekonomikas un mikroekonomikas politikas jomas, kā arī nodarbinātības politika, ciktāl tā ir mijiedarbībā ar šīm politikas jomām; VEPP nodrošinās vispārēju ekonomisku saskaņu starp stratēģijas trīs aspektiem. Vispārējām ekonomikas politikas pamatnostādnēm turpinās piemērot pašreizējos daudzpusējās uzraudzības pasākumus.

Šīs pamatnostādnes piemēro visām dalībvalstīm un Kopienai. Tām būtu jāveicina saskaņotība starp reformu pasākumiem, kas iekļauti dalībvalstu izstrādātajās valstu reformu programmās, un to papildinās Lisabonas Kopienas programma 2005.–2008. gadam, kas aptver visas darbības, kas jāveic Kopienas līmenī izaugsmes un nodarbinātības interesēs. Visu attiecīgo šo pamatnostādņu aspektu īstenošanā būtu jāņem vērā dzimumu līdztiesība.

ES EKONOMIKAS STĀVOKLIS

Ekonomikas aktivitāte ES, kas sāka strauju attīstību 2003. gada vidū, palēninājа attīstību 2004. gada otrajā pusē tādu ārēju faktoru ietekmes dēļ kā augstas un svārstīgas naftas cenas, pasaules tirdzniecības lēnāka paplašināšanās un euro vērtības celšanās. Daļēji elastīguma trūkums dažās Eiropas valstu ekonomikās var būt saistīts arī ar nepārejošām strukturālām problēmām. Reālais IKP pieaugums 2005. gadā ir gaidāms mērens, tomēr pārnesums no 2004. gada, kas ir zemāks nekā plānots, neglābjami ietekmēs vispārējo gada vidējo rādītāju. Iekšzemes pieprasījuma ieguldījums atlabšanā līdz šim starp dalībvalstīm ir bijis nevienmērīgs, tomēr ir gaidāms pakāpenisks uzlabojums gada laikā, ko sekmēs labvēlīgi finanšu apstākļi (tostarp zemas nekustamā īpašuma likmes) un samazinātais inflācijas spiediens.

[1] Eiropadomes 2005. gada marta secinājumi, (http://ue.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?lang=en&id=432&mode=g&name).

Tautsaimniecības atlabšana lielā mērā ir bijusi atkarīga no globālās izaugsmes atjaunošanās un pasaules tirdzniecības straujas palielināšanās. Pasaules izaugsmes ciklam sasniedzot savu augstāko robežu un absorbējot augstāku pasaules naftas cenu negatīvo ietekmi, ES aizvien lielāks uzsvars tiks likts uz iekšzemes patēriņu, lai nodrošinātu lielāku stimulu uzplaukumam. Strukturālā un makroekonomikas politika ir jāveido saistībā ar izejvielu, jo īpaši naftas cenu celšanos, un ražošanas cenu pazeminošo spiedienu. Iespējamie izaugsmes rādītāji ES tādēļ lielā mērā ir atkarīgi no pieaugošas uzticēšanās uzņēmēju un patērētāju starpā, kā arī no labvēlīgas pasaules ekonomiskās attīstības, tostarp naftas cenām un maiņas kursiem. Ņemot to vērā, ir svarīgi, ka ekonomikas politika veicina uzticēšanos un tādējādi palīdz radīt apstākļus spēcīgākam iekšējam pieprasījumam un darbavietu radīšanai īstermiņā, un ka strukturālās reformas veicina izaugsmes potenciāla attīstību vidējā termiņā.

Paredzams, ka bezdarba līmenis, lai arī lēni, tomēr samazināsies, sasniedzot 8,7 % 2006. gadā. Paredzamais kopējais nodarbinātības līmenis 2003. gadā ES-25 ir 63,0 %, kas ir ievērojami mazāk nekā pieņemtais mērķis 70 %. Sieviešu nodarbinātības līmeņa mērķa (60 %) sasniegšana ir bijusi lēna, un šobrīd ES-25 tas ir 55,1 %, tomēr paredzams, ka tas pieaugs. Gados vecāku darba ņēmēju nodarbinātības līmenis, kas turpināja pieaugt, sasniedzot nedaudz vairāk par 40,2 %, visvairāk atpaliek no 2010. gadam noteiktā 50 % mērķa. Vienlaikus nevienozīmīgi vērtējams sasniegtais attiecībā uz kvalitātes uzlabošanu darba vietās, un ekonomikas palēninājums ir palielinājis sociālās integrācijas problēmu nozīmīgumu. Pēc vairāku gadu krituma ilgtermiņa bezdarba līmenis atkal ir pieaudzis, un nešķiet, ka tuvākajā nākotnē tas varētu samazināties.

ES tautsaimniecības atlabšanas lēnie tempi joprojām raisa bažas. ES ekonomika vairākos aspektos ir tālāk no sava mērķa – kļūt par pasaules viskonkurētspējīgāko ekonomiku – nekā tā bija 2000. gada martā. Šajā sakarā starpība starp Eiropas Savienības un tās ekonomikas partneru izaugsmes potenciālu ir samazinājusies tikai nedaudz.

— Pirmais izskaidrojums tam, kādēļ Savienības ekonomika ilgstoši darbojas zem sava potenciāla, ir tāds, ka tās **darbaspēka ieguldījums arvien ir salīdzinoši zems**. Dalībvalstīs paveiktais ļāvis nodarbinātības līmenim paaugstināties no 61,9 % 1999. gadā līdz 63,0 % 2003. gadā. Tomēr vēl jādara ļoti daudz, īpaši attiecībā uz gados jauniem un vecāka gadagājuma darba ņēmējiem, lai sasniegtu Lisabonas mērķus.

— Otrs galvenais izskaidrojums ES sliktajiem rādītājiem ir saistīts ar tās **zemo ražīguma pieauguma līmeni**. Ražīguma pieaugumam jau vairākas desmitgades ir tendence samazināties.

A IEDAĻA

MAKROEKONOMIKAS POLITIKA IZAUGSMEI UN DARBAVIETĀM [1]

A.1 *Makroekonomikas politika, kas rada apstākļus lielākai izaugsmei un vairāk darbavietām*

Ekonomikas stabilitātes nodrošināšana, lai paaugstinātu nodarbinātības un izaugsmes potenciālu

Līdzsvarotas ekonomikas ekspansijas atbalstam un pašreizējā izaugsmes potenciāla pilnīgai īstenošanai vajadzīga pārdomāta makroekonomikas politika. Tā ir būtiski svarīga arī, lai izveidotu pamatnosacījumus, kas sekmētu adekvātu uzkrājumu un ieguldījumu līmeni, kā arī ieguldījumu mērķtiecīgāku orientēšanu uz zināšanu un jauninājumu jomu, lai ekonomikā nodrošinātu ilgtspējīgu un lielāku izaugsmi bez inflācijas, kā arī nodarbinātību. Tam būtu jāpalīdz saglabāt labvēlīgas ilgtermiņa procentu likmes un jāveicina saprātīga maiņas kursu attīstība. Plānojot nākotnei, uzņēmumiem un personām jāsaglabā pārliecība, ka cenu stabilitāte tiks saglabāta.

Monetārā politika var dot savu ieguldījumu, nodrošinot cenu stabilitāti un, neskarot šo mērķi, atbalstot citas vispārējas ekonomikas politikas nozares attiecībā uz izaugsmi un nodarbinātību. Jaunajām dalībvalstīm būs svarīgi, lai monetārā politika sekmētu ilgtspējīgas faktiskās un nominālās konverģences sasniegšanu. Maiņas kursu režīmiem ir būtiska nozīme saistībā ar vispārējo ekonomisko un monetāro politiku, un tiem būtu jābūt vērstiem uz faktiskās un ilgtspējīgas nominālās konverģences sasniegšanu. Dalībai *ERM* II pienācīgā posmā pēc iestāšanās būtu jāpalīdz šajos centienos. Makroekonomikas politikas papildu uzdevums dažām no šīm dalībvalstīm ir noturēt tekošā konta deficītu tādās robežās, kurās var nodrošināt samērīgu ārējo finansējumu. Tam būs nepieciešama fiskālās politikas mērenība, lai samazinātu tekošā konta deficītu.

[1] Īstenojot turpmāk izklāstītās politikas pamatnostādnes, dalībvalstīm būtu jāņem vērā, ka ieteikumi katrai konkrētai valstij, kas izstrādāti saistībā ar Padomes 2003. gada 26. jūnija ieteikumu par vispārējām dalībvalstu un Kopienas ekonomikas politikas pamatnostādnēm (2003.–2005. gadam), kas pabeigti un atjaunināti saistībā ar Padomes 2004. gada 5. jūlija ieteikumu par šo pamatnostādņu 2004. gada atjauninājumu, paliek spēkā kā atsauce.

Stabila budžeta stāvokļa nodrošināšana ļaus pilnīgi un simetriski cikla gaitā darboties automātiskajiem budžeta stabilizatoriem, lai stabilizētu ražīgumu ar augstāku un noturīgu pieauguma tendenci. Tām dalībvalstīm, kas jau ir sasniegušas stabilu budžeta stāvokli, uzdevums ir saglabāt šādu stāvokli. Pārējām dalībvalstīm ir būtiski svarīgi veikt vajadzīgos korektīvos pasākumus, lai, gadījumā, ja ekonomikas apstākļi uzlabojas, sasniegtu savus vidēja termiņa budžeta mērķus, tādējādi izvairoties no ciklam pielāgotas politikas un cikla gaitā nodrošinot apstākļus pilnīgai automātisko stabilizatoru darbībai pirms nākamās ekonomikas lejupslīdes. Saskaņā ar Ekonomikas un finanšu komitejas ziņojumu "Stabilitātes un izaugsmes pakta īstenošanas uzlabošana", ko apstiprināja Eiropadome (2005. gada 22.–23. marts), atsevišķām dalībvalstīm vidēja termiņa budžeta mērķim būtu jābūt diferencētam atbilstīgi ekonomikas un budžeta stāvokļu atšķirībām, kā arī fiskālajam riskam, kas apdraud valsts finanšu stabilitāti, arī ņemot vērā paredzamās demogrāfiskās izmaiņas. Stabilitātes un izaugsmes pakta prasības, kas attiecas uz euro zonas dalībvalstīm, piemēro arī *ERM* II dalībvalstīm.

Pamatnostādne Nr. 1. Lai nodrošinātu ekonomikas stabilitāti ilgtspējīgai izaugsmei, 1) atbilstīgi Stabilitātes un izaugsmes paktam dalībvalstīm būtu jāievēro savi vidēja termiņa budžeta mērķi. Kamēr šis mērķis vēl nav sasniegts, tām būtu jāveic visi vajadzīgie korektīvie pasākumi, lai to panāktu. Dalībvalstīm būtu jāizvairās no ciklam pielāgotas fiskālās politikas. Turklāt ir nepieciešams, ka tās dalībvalstis, kam ir pārmērīgs budžeta deficīts, veic iedarbīgus pasākumus, lai nodrošinātu pārmērīga budžeta deficīta tūlītēju novēršanu. 2) Dalībvalstīm ar tekošā konta deficītiem, kas draud sasniegt pārmērīgu apjomu, jārīkojas, lai tos koriģētu, īstenojot strukturālas reformas, palielinot ārējo konkurētspēju, vajadzības gadījumā palīdzot veikt šīs korekcijas ar fiskālo politiku. *Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Sekmēt dinamisku un labi darbojošos EMS" (Nr. 6).*

Ekonomikas noturības saglabāšana ilgtermiņā, ņemot vērā sabiedrības novecošanos Eiropā

Sabiedrības novecošanās Eiropā nopietni apdraud Eiropas Savienības ekonomikas noturību ilgtermiņā. Saskaņā ar jaunākajām prognozēm līdz 2050. gadam ES iedzīvotāju darbspējīgā vecumā (15–64 gadi) būs par 18 % mazāk nekā 2000. gadā, un to cilvēku skaits, kas vecāki par 65 gadiem, būs palielinājies par 60 %. Tas nozīmē ne tikai augstākus atkarīguma koeficientus, bet arī to, ka ja netiks veikti ilgtermiņa fiskālās noturības saglabāšanas pasākumi, valsts izdevumu dēļ, kas saistīti ar vecumu, varētu pieaugt parāda slogs, un strādājošo iedzīvotāju skaita samazināšanās var izraisīt zemāku potenciālo ražošanas jaudu uz iedzīvotāju, kā arī grūtības ar pensiju finansēšanu, sociālo apdrošināšanu un veselības aprūpes sistēmām.

Dalībvalstīm vajadzētu risināt sabiedrības novecošanās ekonomisko ietekmi, veicinot pietiekami strauju parāda samazināšanu un nodrošinot stimulus nodarbinātības līmeņa un darbaspēka pieejamības palielināšanai, kas ir daļa no vispāratzītās trīszaru stratēģijas ar novecošanos saistīto budžeta problēmu risināšanai, lai kompensētu sekas, kādas būs darbspējīgā vecuma iedzīvotāju skaita samazinājumam nākotnē. Neatkarīgi no nesenā pieauguma līdz 63,0 % 2003. gadā, joprojām relatīvi zemais nodarbinātības līmenis norāda uz to, ka Eiropā ir neizmantotas darbaspēka rezerves. Turpmāku uzlabojumu darbības apjoms tādēļ ir plašs, jo īpaši attiecībā uz sievietēm, gados jauniem un vecāka gadagājuma darbiniekiem. Atbilstīgi šai stratēģijai ir arī ļoti svarīgi modernizēt sociālās aizsardzības sistēmas, lai nodrošinātu, ka tās ir finansiāli dzīvotspējīgas, nodrošinot stimulus iedzīvotāju strādājošajai vecuma grupai aktīvi piedalīties darba tirgū, vienlaikus nodrošinot, ka tās atbilst noteiktajiem mērķiem attiecībā uz pieejamību un piemērotību. Jo īpaši uzlabota sociālās aizsardzības sistēmu mijiedarbība ar darba tirgiem var likvidēt šķēršļus un veicināt darba mūža palielināšanos, ņemot vērā arī dzīves ilguma palielināšanos.

Pamatnostādne Nr. 2. Lai saglabātu ekonomikas un fiskālo noturību kā pamatu lielākai nodarbinātībai, dalībvalstīm, ņemot vērā paredzamās izmaksas saistībā ar sabiedrības novecošanos, 1) būtu jānodrošina apmierinoša valsts parāda samazināšanas gaita, lai stiprinātu valsts finanses, 2) būtu jāreformē un jāstiprina pensiju, sociālās apdrošināšanas un veselības aprūpes sistēmas, lai nodrošinātu, ka tās ir finansiāli dzīvotspējīgas, sociāli piemērotas un pieejamas, un 3) tām būtu jāveic pasākumi, lai palielinātu dalību darba tirgū un darbaspēka pieejamību, jo īpaši sieviešu, gados jaunu un vecāka gadagājuma darbinieku vidū, un jāveicina "dzīves cikla" pieeja darbam, lai palielinātu kopējo nostrādāto stundu skaitu. *Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Veicināt "dzīves cikla" pieeju darbam" (Nr. 18 un 4, 19, 21).*

Veicināt uz izaugsmi un nodarbinātību vērstu un efektīvu resursu sadali

Lai maksimāli veicinātu izaugsmi un nodarbinātību, neietekmējot ekonomikas stabilitātes un noturības mērķus, valsts sektoram vajadzīgas pienācīgi izstrādātas nodokļu un izdevumu sistēmas, kas sekmē efektīvu resursu sadali. To var panākt, pārnesot izdevumus uz tādām izaugsmi veicinošām kategorijām kā pētniecība un attīstība, fiziskā infrastruktūra, videi draudzīgas tehnoloģijas, cilvēkkapitāls un zināšanas. Dalībvalstis var arī palīdzēt kontrolēt citas izdevumu kategorijas, piemērojot noteikumus izdevumu jomā, izstrādājot budžetu, pamatojoties uz darbības rezultātiem, kā arī ieviešot novērtēšanas mehānismus, kas nodrošinātu, ka tiek pareizi izstrādāti atsevišķie reformu pasākumi un visaptverošas reformu paketes. Nozīmīga ES ekonomikas prioritāte ir nodrošināt, lai nodokļu struktūras un to mijiedarbība ar pabalstu sistēmām sekmētu lielāku izaugsmes potenciālu ar vairāk darbavietām un lielākiem ieguldījumiem.

Pamatnostādne Nr. 3. Lai veicinātu uz izaugsmi un nodarbinātību vērstu un efektīvu resursu sadali, dalībvalstīm, neietekmējot ekonomikas stabilitātes un noturības mērķus, būtu jāpārvirza valsts sektora izdevumi uz izaugsmi veicinošām kategorijām atbilstīgi Lisabonas stratēģijai, jāpielāgo nodokļu struktūras, lai stiprinātu izaugsmes potenciālu, jānodrošina, ka pastāv mehānismi, ar kuriem novērtē saistību starp valsts sektora izdevumiem un politikas mērķu sasniegšanu, kā arī jānodrošina reformu pakešu vispārēja saskaņa. *Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Veicināt ilgtspējīgu resursu izmantošanu un sinerģiju stiprināšanu starp vides aizsardzību un izaugsmi" (Nr. 11).*

Nodrošināt to, lai atalgojuma attīstība veicinātu izaugsmi un stabilitāti un papildinātu strukturālās reformas

Atalgojuma attīstība var sekmēt stabilus makroekonomikas apstākļus un nodarbinātību veicinošas politikas kombināciju, ja faktiskais algas palielinājums atbilst attiecīgajam ražīguma pieaugumam vidējā termiņā un ir saskaņā ar tādu rentabilitātes līmeni, kas ļauj nodrošināt ražīgumu, jaudu un nodarbinātību veicinošus ieguldījumus. Tam nepieciešams, lai īslaicīgi faktori, piemēram, ražīguma svārstības, ko izraisa cikliski faktori vai vienreizējs maksimālā inflācijas līmeņa uzplaiksnījums, neizraisītu nestabilas tendences algu pieaugumā un algu attīstība atspoguļotu apstākļus vietējā darba tirgū.

Ņemot vērā pastāvīgo augšupvērsto naftas un izejvielu cenu spiedienu, pastiprināta uzmanība jāpievērš tam, kādu ietekmi uz cenu stabilitāti un cenu konkurētspēju atstāj vienošanās par algām un darbaspēka izmaksu pieaugums. Fakts, ka šis otrās kārtas efekts līdz šim nav novērots, ir apsveicams. Šie jautājumi jāņem vērā pastāvīgajā dialogā un informācijas apmaiņā starp monetārajām un finanšu iestādēm un sociālajiem partneriem.

Pamatnostādne Nr. 4. Lai nodrošinātu, ka atalgojuma attīstība veicina makroekonomikas stabilitāti un izaugsmi, un lai palielinātu piemērošanās spēju, dalībvalstīm būtu jāsekmē atbilstīgi pamatnosacījumi algas izdevīguma sistēmām, vienlaikus pilnībā ievērojot sociālo partneru lomu, lai veicinātu nominālo algu un tādas darbaspēka izmaksu izaugsmes, kas ir saskaņā ar cenu stabilitāti un ražīguma tendenci vidējā termiņā, ņemot vērā kvalifikāciju atšķirības un vietējā darba tirgus apstākļus. *Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Nodrošināt nodarbinātībai draudzīgu darbaspēka izmaksu izaugsmi un atalgojuma noteikšanas mehānismus" (Nr. 22).*

Sekmēt saskaņotu makroekonomikas politiku, struktūrpolitiku un nodarbinātības politiku

Stabilas makroekonomikas politikas uzdevums ir nodrošināt apstākļus, kas ļauj radīt darbavietas un nodrošina izaugsmi. Strukturālās reformas, kas saskaņotas ar stabilām fiskālām pozīcijām īstermiņā un vidējā termiņā, ir būtiskas, lai paaugstinātu darba ražīgumu un nodarbinātības līmeni vidējā termiņā, tādējādi veicinot izaugsmes potenciāla īstenošanu un stiprināšanu. Tās arī veicina fiskālo ilgtspēju, makroekonomikas stabilitāti un izturību pret satricinājumiem. Tajā pašā laikā stabila makroekonomikas politika ir svarīgākais pamats tam, lai varētu gūt visu iespējamo labumu no strukturālajām reformām ekonomikas izaugsmes un nodarbinātības ziņā. Ļoti svarīgi dalībvalstu vispārējā ekonomikas stratēģijā ir nodrošināt, ka tajās ir saskaņots strukturālās politikas kopums, kas atbalsta makroekonomikas režīmu, un otrādi. Jo īpaši tirgus reformām jāuzlabo ekonomiku vispārējā piemērošanās un pielāgošanās spēja, reaģējot uz izmaiņām cikliskos ekonomikas apstākļos, kā arī uz tādām ilglaicīgākām tendencēm kā globalizācija un tehnoloģijas. Šajā sakarā vajadzētu turpināt nodokļu un sociālo pakalpojumu sistēmu reformas, lai panāktu to, ka darbs būtu finansiāli pievilcīgs un jebkādi iespējamie šķēršļi līdzdalībai darba tirgū būtu likvidēti.

Pamatnostādne Nr. 5. Lai veicinātu lielāku saskaņotību starp makroekonomikas politiku, struktūrpolitiku un nodarbinātības politiku, dalībvalstīm būtu jāveic darba un produktu tirgus reformas, kas vienlaikus palielinātu izaugsmes potenciālu un atbalstītu makroekonomisko sistēmu, palielinot elastīgumu, mobilitātes faktoru un pielāgošanās spējas darbā, un produktu tirgus, reaģējot uz globalizāciju, tehnoloģijas attīstību, pārmaiņām pieprasījumā un cikliskajām izmaiņām. Jo īpaši dalībvalstīm būtu jādod atkārtots impulss nodokļu un sociālo pakalpojumu sistēmas reformai, lai uzlabotu motivāciju un veicinātu darba finansiālo pievilcīgumu; būtu jāpalielina darba tirgu spēja piemēroties, apvienojot darba elastīgumu un drošību; un jāuzlabo nodarbināmība, investējot cilvēkkapitālā. *Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Veicināt elastīgumu, kas apvienots ar nodarbinātības drošību, un samazināt darba tirgus segmentāciju, pienācīgi ņemot vērā sociālo partneru lomu" (Nr. 21 un Nr. 19).*

A.2 ***Nepieciešamība nodrošināt dinamisku un pareizi darbojošos euro zonu***

Nepieciešamība panākt lielāku izaugsmi un nodarbinātību ir īpaši liela euro zonā, ņemot vērā tās neseno vājo ekonomikas sniegumu un zemo potenciālās izaugsmes rādītāju, kas ir apmēram 2 % (pēc Komisijas aprēķiniem). Pagājušā pavasara prognozēs Komisija pārskatīja savu prognozi 2005. gadam, pazeminot izaugsmi euro zonā līdz 1,6 %. Aizvien lielākas savstarpējas ekonomiskās atšķirības euro zonā varētu palielināties attiecība uz izaugsmi, iekšējo pieprasījumu un inflācijas spiedienu. Ekonomiskās izaugsmes palēninašanos euro zonā pagājušā gada otrajā pusē var attiecināt gan uz ārējiem faktoriem – augstajām un svārstīgajām naftas cenām, kas palēninaja pasaules tirdzniecības izaugsmi un euro vērtību –, gan iekšēju rigiditāti. No ārējo faktoru aspekta nelabvēlīgas naftas cenu izmaiņas un nemitīgās globālās svārstības turpina ievērojami apdraudēt situāciju.

Iekšzemes pieprasījums euro zonā ir bijis īpaši zems – gan privātais patēriņš, gan ieguldījumi bija ievērojami zemāki nekā visā ES-25 2004. gadā. Šķiet, ka zems privātais patēriņš saistīts ar joprojām pastāvošajām bažām attiecībā jo īpaši uz nodarbinātības prognozēm (bezdarbs saglabājas apmēram 9 %), kā arī ienākumu prognozēm vidējā termiņā. Uzticēšanās līmenis un noturīgu uzlabojumu izpalikšana no patēriņa viedokļa ir turpinājuši atstāt iespaidu uz ieguldījumiem.

Euro zonas uzdevums ir nodrošināt pašreizējā izaugsmes potenciāla īstenošanu un laika gaitā pat palielināt tās izaugsmes potenciālu. To vislabāk var sasniegt ar makroekonomikas politiku, kas orientēta uz izaugsmi un stabilitāti, kā arī ar visaptverošām strukturālām reformām. Abiem šiem elementiem ir īpaša nozīme euro zonas un *ERM II* dalībvalstīs, jo tie ievērojami ietekmē to spēju adekvāti pielāgoties satricinājumiem ar asimetrisku ietekmi un tādējādi arī visas euro zonas ekonomikas elastīgumu. Turklāt atsevišķu euro zonas dalībvalstu ekonomiku sniegums un politika ietekmē kopīgos elementus, piemēram, euro maiņas kursu, procentu likmes, cenu stabilitāti un euro zonas saskaņotību. Tas viss liecina par nepieciešamību pēc efektīvas politikas koordinācijas, gan ES, gan euro zonā, lai uzlabotu ekonomiskās izaugsmes potenciālu un rezultātus.

Tas, ka nepastāv atsevišķa valstu procentu likmju un maiņas kursu politika, nozīmē arī pastiprinātu nepieciešamību cikla laikā panākt un uzturēt stabilu budžeta stāvokli, kas nodrošina pietiekamu budžeta rezervi, lai varētu amortizēt cikliskās svārstības vai ekonomikas satricinājumus ar asimetrisku ietekmi. Struktūrpolitika, kas veicina cenu un algu plūstošu pielāgošanu, ir ļoti svarīga, lai nodrošinātu, ka euro zonas dalībvalstis spēj ātri pielāgoties satricinājumiem (piemēram, pašreizējam naftas cenu triecienam), un palīdzētu izvairīties no nepamatotām inflāciju izmaiņām. Šajā ziņā īpaši svarīga ir politika, kas palielina darba tirgu reakciju, sekmējot plašu darba līdzdalību, profesionālo un ģeogrāfisko mobilitāti un algu noteikšanu, kopā ar piemērotām produktu tirgus reformām.

Īstermiņā pasākumu kombinācijai euro zonā ir jāatbalsta tautsaimniecības atlabšana, vienlaikus nodrošinot ilgtspējību un stabilitāti ilgtermiņā. Pašreizējos apstākļos ir svarīgi, lai pasākumu kombinācija veicinātu patērētāju un ieguldītāju uzticēšanos, kas nozīmē arī turpināt rūpēties par vidēja termiņa stabilitāti. Budžeta politikai ir jānodrošina fiskālā nostāja, kas apvienojama ar vajadzību no vienas puses sagatavoties sabiedrības novecošanās ietekmei, un no otras puses pabeigt tādu valsts sektora izdevumu un ieņēmumu struktūru, kas veicinātu ekonomisko izaugsmi.

Lai veicinātu starptautisko ekonomikas stabilitāti un labāk pārstāvētu tās ekonomiskās intereses, euro zonai jāspēj ar maksimālo potenciālu piedalīties starptautiskajā monetārās un ekonomikas politikas sadarbībā. Lai gan stabila Eurogrupas prezidentūra palīdzēs koordinēt euro zonas dalībvalstu nostāju, euro zonas ārējā pārstāvība ir jāuzlabo, balstoties uz Vīnes 1998. gada 11. un 12. decembra nolīguma programmu, lai euro zona varētu uzņemties vadošu stratēģisku lomu pasaules ekonomikas sistēmas attīstībā.

Pamatnostādne Nr. 6. Lai sekmētu tādu EMS, kas ir dinamiska un darbojas pareizi, euro zonas dalībvalstīm jānodrošina labāka savu ekonomikas un budžeta politiku koordinācija, 1). īpašu uzmanību pievēršot savu valsts finanšu fiskālajai ilgtspējai pilnīgā saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes paktu; 2) izveidojot pasākumu kombināciju, kas sekmē tautsaimniecības atveseļošanos un ir savienojama ar cenu stabilitāti, tādējādi palielina uzticēšanos uzņēmēju un patērētāju starpā īstermiņā, un turklāt ir savienojama ar ilgtermiņa ilgtspējīgu izaugsmi; 3) ātri izvēršot strukturālās reformas, kas palielinātu euro zonas ilgtermiņa potenciālo izaugsmi un uzlabotu tās ražīgumu, konkurētspēju un ekonomisko pielāgošanos asimetriskiem satricinājumiem, īpašu uzmanību pievēršot nodarbinātības politikai; un 4) nodrošinot, ka euro zonas ietekme pasaules ekonomikas sistēmā palielinātos un tā būtu proporcionāla euro zonas ekonomiskajai nozīmei.

B IEDAĻA

MIKROEKONOMIKAS REFORMAS EIROPAS IZAUGSMES POTENCIĀLA PALIELINĀŠANAI

Strukturālās reformas ir ļoti svarīgas ES izaugsmes potenciāla palielināšanai un makroekonomikas stabilitātes veicināšanai, jo tās palielina Eiropas ekonomikas efektivitāti un piemērošanās spēju. Ražošanas pieaugumu veicina konkurence, ieguldījumi un jauninājumi. Eiropas izaugsmes potenciāla palielināšanai nepieciešama pozitīva attīstība gan darbavietu radīšanā, gan ražīguma palielināšanā. Kopš deviņdesmito gadu vidus ražīguma pieaugums ES ir ievērojami palēninājies. Šis palēninājums daļēji izskaidrojams ar zemas kvalifikācijas darbinieku nodarbinātības pieaugumu. Tomēr šīs ražīguma tendences mainīšana ir ievērojams Eiropas Savienības uzdevums, jo īpaši ņemot vērā tās novecojošo sabiedrību. Paredzams, ka tikai sabiedrības novecošanās vien gandrīz uz pusi samazinās pašreizējā izaugsmes potenciāla līmeni. Tādēļ ražīguma pieauguma paātrināšana un nostrādāto stundu skaita palielināšana ir obligāta, lai saglabātu un uzlabotu dzīves līmeni nākotnē un nodrošinātu augstu sociālās aizsardzības līmeni.

B.1 *Zināšanas un jauninājumi – ilgtspējīgas izaugsmes virzītāji*

Zināšanas, kas uzkrātas ar ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā, jauninājumos un izglītībā, ir nozīmīgs ilgtermiņa izaugsmes virzītājspēks. Lisabonas stratēģijas izaugsmei un darbavietām pamatā ir politika, kuras mērķis ir palielināt ieguldījumus zināšanās un stiprināt jauninājumu spēju ES ekonomikā. Tādēļ valstu un reģionālās programmas aizvien vairāk pievērsīsies ieguldījumiem šajās jomās saskaņā ar Lisabonas mērķiem.

Palielināt un uzlabot ieguldījumus pētniecībā un attīstībā, lai izveidotu Eiropas Zināšanu telpu

Pētniecība un attīstība ietekmē ekonomikas izaugsmi vairākos veidos: pirmkārt, tā var veicināt jaunu tirgu vai ražošanas procesu rašanos; otrkārt, tā var radīt ievērojamus uzlabojumus jau esošajos produktos vai ražošanas procesos; treškārt, tā palielina valsts spēju uzņemt jaunas tehnoloģijas.

ES pētniecībai un attīstībai šobrīd tērē apmēram 2 % no IKP (dažādās dalībvalstīs gan šis apjoms svārstās no 0,5 % līdz vairāk nekā 4 % no IKP), kas ir tikai pavisam nedaudz vairāk nekā Lisabonas stratēģijas uzsākšanas brīdī. Turklāt tikai apmēram 55 % no pētniecības izdevumiem ES finansē uzņēmējdarbības sektors. Zemais privātā sektora ieguldījums pētniecībā un attīstībā ir atzīts par galveno iemeslu atšķirībai starp ES un ASV jauninājumu jomā. Vajadzīga ātrāka virzība uz ES kopīgā mērķa sasniegšanu – palielināt ieguldījumus pētniecībā līdz 3 % no IKP. Dalībvalstis savās valsts Lisabonas programmās ir aicinātas ziņot par saviem pētniecības un attīstības izdevumu mērķiem 2008. gadam un 2010. gadam, kā arī par pasākumiem šo mērķu sasniegšanai. Galvenais uzdevums ir izveidot pamatnosacījumus, instrumentus un stimulus, lai uzņēmumi ieguldītu pētniecībā.

Jāracionalizē pētniecības izdevumi no valsts sektora budžeta un jāuzlabo saikne starp publiskā sektora veikto pētniecību un privāto sektoru. Būtu jāstiprina izcilības centri un tīkli, labāk jāizmanto mehānismi, lai sekmētu jauninājumus privātajā sektorā, un jānodrošina labāks valsts ieguldījumu sviras efekts, kā arī modernizēta pētniecības iestāžu un universitāšu pārvalde. Tāpat ir svarīgi nodrošināt, ka uzņēmumi darbotos pietiekamā konkurences vidē, jo konkurence ievērojami stimulē privātā sektora izdevumus saistībā ar jauninājumiem. Turklāt enerģiski jācenšas palielināt Eiropā esošo aktīvo pētnieku skaitu un viņu darba kvalitāte, jo īpaši, piesaistot vairāk studentu zinātniskās, tehniskās un inženierzinātņu disciplīnās, kā arī sekmējot pētnieku karjeras attīstību un starptautisko un starpnozaru mobilitāti, un mazinot šķēršļus pētnieku un studentu mobilitātei.

Pētniecības un attīstības starptautiskais aspekts būtu jāstiprina, veicot kopīgu finansēšanu, kritiskākas masas attīstību ES līmenī kritiskās zonās, kas prasa lielus līdzekļus, un mazinot šķēršļus pētnieku un studentu mobilitātei.

Pamatnostādne Nr. 7. Lai palielinātu un uzlabotu ieguldījumus pētniecībā un attīstībā, jo īpaši no privāto uzņēmēju puses, vispārējais mērķis 2010. gadam – 3 % no IKP – ir apstiprināts ar adekvātu dalījumu privāto un valsts ieguldījumu starpā; dalībvalstis noteiks konkrētos vidēja termiņa līmeņus. Dalībvalstīm būtu jāturpina attīstīt pasākumu kombinācija, lai atbilstīgi veicinātu pētniecību un attīstību, jo īpaši uzņēmējdarbības sektora pētniecību un attīstību, ar šādām darbībām: 1) uzlabojot vispārējos apstākļus un nodrošinot, ka uzņēmumi darbotos pietiekamā konkurences vidē; 2) efektīvāk un iedarbīgāk ieguldot valsts izdevumus pētniecībā un attīstībā un attīstot pirktspējas paritāti; 3) attīstot un stiprinot izcilības un pētniecības iestādes dalībvalstīs, kā arī vajadzības gadījumā radot jaunas, un uzlabojot sadarbību un tehnoloģiju nodošanu starp valsts un privāto uzņēmēju pētniecības institūtiem; 4) attīstot un labāk uzlabojot stimulus, lai sekmētu pētniecību un attīstību privātajā sektorā; 5) modernizējot pētniecības iestāžu un universitāšu pārvaldes; 6) nodrošinot pietiekamu daudzumu kvalificētu pētnieku, iesaistot vairāk studentu zinātniskās, tehniskās un inženierzinātņu disciplīnās un sekmējot pētnieku karjeras attīstību un pētnieku un attīstībā nodarbinātā personāla Eiropas, starptautisko, kā arī starpnozaru mobilitāti.

Sekmēt jauninājumus

Eiropas ekonomikas dinamisms ir ārkārtīgi atkarīgs no tās novatoriskās spējas. Šim nolūkam jābūt izveidotiem ekonomikas pamatnosacījumiem. Tas saistīts ar finanšu un produktu tirgiem, kas darbojas nevainojami, kā arī iedarbīgiem un pieejamiem līdzekļiem intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanai. Jauninājumus tirgū bieži ievieš jauni uzņēmumi, kas var saskarties ar īpašām grūtībām finansējuma iegūšanai. Tādēļ jauninājumi būtu jāsekmē ar pasākumiem, kuru mērķis ir veicināt novatorisku uzņēmumu radīšanu un izaugsmi, kā arī uzlabotu piekļuvi finansējumam. Tehnoloģiju izplatību, un politikas nozares, kas vērstas uz labāku valsts jauninājumu un izglītības sistēmu integrēšanu, var veicināt, attīstot jauninājumu centrus un tīklus, kā arī ar jauninājumu atbalsta pakalpojumiem, kas īpaši vērsti uz MVU. Zināšanu nodošana tālāk, sekmējot pētnieku mobilitāti, tiešās ārvalstu investīcijas vai ievestas tehnoloģijas dod īpašu labumu mazāk attīstītām valstīm un reģioniem.

Pamatnostādne Nr. 8. Lai sekmētu visus jaunievedumu veidus, dalībvalstīm būtu jākoncentrējas uz: 1) uzlabojumiem jauninājumu atbalsta dienestos, jo īpaši izplatībai un tehnoloģiju nodošanai; 2) jauninājumu centru, tīklu un inkubatoru izveidi un attīstību, sasaistot universitātes, pētniecības centrus un uzņēmumus, tostarp reģionālā un vietējā līmenī, palīdzot novērst tehnoloģijas plaisu starp reģioniem; 3) pārrobežu zināšanu nodošanas sekmēšanu, tostarp no tiešajiem ārvalstu ieguldījumiem; 4) to, lai veicinātu novatorisku produktu un pakalpojumu publisko iepirkumu; 5) labāku piekļuvi iekšzemes un starptautiskajām finansēm, un 6) iedarbīgiem un pieejamiem līdzekļiem intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanai.

Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju (IKT) izplatīšana saskaņā ar gaidāmajām i2010 ierosmes darbībām arī ir būtisks veids, kā uzlabot produktivitāti un attiecīgi arī ekonomisko izaugsmi. ES nav spējusi pilnīgi izmantot to, ka palielinājusies informācijas un komunikāciju tehnoloģiju (IKT) attīstība un izmantošana. Tas rāda, ka joprojām par maz tiek ieguldīts IKT, ka pastāv oficiāli noteikti ierobežojumi un organizatoriskas problēmas saistībā ar IKT pieņemšanu. Tehnoloģiskie jauninājumi pamatā ir atkarīgi no ekonomikas vides, kas virzīta uz izaugsmi. Šajā sakarā sarežģīta materiāltehniskā apgāde ir efektīvs veids, kā nodrošināt to, ka izmaksas Eiropas ražošanas vietās paliek konkurētspējīgas. Saistībā ar to svarīgs ir arī atvērts un konkurētspējīgs elektronisko komunikāciju tīkls.

Pamatnostādne Nr. 9. Lai veicinātu IKT izplatību un efektīvu pielietošanu un izveidotu pilnībā integrētu informācijas sabiedrību, dalībvalstīm būtu: 1) jāsekmē plašs IKT pielietojums valsts dienestos, MVU un mājsaimniecībās; 2) jāizveido vajadzīgā programma līdzīgām izmaiņām darba organizācijā ekonomikā; 3) jāveicina spēcīga Eiropas rūpniecības klātbūtne IKT galvenajos segmentos; 4) jāsekmē spēcīgas IKT un satura nozares industrijas, kā arī labi darbojošos tirgus attīstība; 5) jānodrošina tīklu un informācijas drošība, kā arī saskaņotība un savstarpējā izmantojamība, lai izveidotu informācijas telpu bez robežām; 6) jāveicina platjoslas tīklu izvietošana, tostarp reģionos ar sliktu piekļuvi pakalpojumiem, lai attīstītu zināšanu ekonomiku. *Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Veicināt elastīgumu, kas apvienots ar nodarbinātības drošību, un mazināt darba tirgus segmentāciju, pienācīgi ņemot vērā sociālo partneru lomu" (Nr. 21).*

Stiprināt Eiropas rūpniecības pamata konkurētspējīgās priekšrocības

Nesenais ražīguma pieauguma palēninājums ES ir daļēji saistīts ar tās grūtībām pārorientēt savu ekonomiku uz jaunākām nozarēm ar lielāku ražīguma pieaugumu.

Lai sekmētu un saglabātu savas ekonomiskās un tehnoloģiskās līderpozīcijas, Eiropai jāpalielina spēja attīstīt un laist tirgū jaunas tehnoloģijas, tostarp IKT. Būtu jāanalizē un jāizmanto sinerģijas, kas rodas, kopīgi pievēršoties pētniecības, regulatīvajām un finanšu problēmām Eiropas līmenī, ja sakarā ar attiecīgā jautājuma mērogu vai apjomu atsevišķas dalībvalstis pašas par sevi nevar sekmīgi risināt tirgus nepilnības. ES vēl aizvien nav spējusi pilnīgi izmantot savu tehnoloģisko potenciālu. Eiropas izcilības paraugu apvienošana un publiskā un privātā sektora partnerības veidošana, un sadarbība starp dalībvalstīm, kur sabiedrības ieguvumi pārsniedz privātā sektora ieguvumus, palīdzēs šo potenciālu izmantot.

Pamatnostādne Nr. 10. Lai stiprinātu Eiropas rūpniecības pamata konkurētspējīgās priekšrocības, Eiropai nepieciešams stingras rūpniecības struktūras visā tās teritorijā. Nepieciešamība pēc modernas un aktīvas rūpniecības politikas nozīmē stiprināt rūpniecības pamata konkurētspējīgās priekšrocības, tostarp radot pievilcīgus apstākļus gan ražotājiem, gan pakalpojumu sniedzējiem, vienlaikus nodrošinot rīcības papildināmību valsts, starptautiskā un Eiropas līmenī. Dalībvalstīm būtu: 1) jāsāk ar papildu vērtības un konkurētspējas faktoru apzināšanu galvenajās rūpniecības nozarēs un jāpievēršas globalizācijas izraisītajām problēmām. 2) jākoncentrējas arī uz jauno tehnoloģiju un tirgu attīstību. a) Tas, jo īpaši, nozīmē apņemšanos veicināt jaunas tehnoloģiju ierosmes, kas balstītas uz valsts un privātā sektora partnerībām, un sadarbību starp dalībvalstīm, kas palīdzētu novērst patiesas tirgus nepilnības. b) Tas nozīmē arī reģionālu vai vietēju uzņēmumu kopu radīšanu un attīstīšanu visā Eiropā, vairāk iesaistot MVU. *Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Uzlabot darba tirgus vajadzību saskaņu" (Nr. 20).*

Veicināt resursu ilgtspējīgu izmantošanu

Ilgstoši Eiropas Savienības panākumi ir atkarīgi arī no vairāku ar resursiem un vidi saistītu jautājumu risināšanas, jo pretējā gadījumā šīs problēmas kavēs izaugsmi nākotnē. Šajā sakarā nesenie notikumi un prognozes saistībā ar naftas cenām ir pasvītrojuši energoefektivitātes jautājuma neatliekamību. Politika, kas vērsta uz energoefektivitāti, ir būtiska, lai mazinātu Eiropas ekonomikas jūtīgumu pret naftas cenas svārstībām. Turpmāka kavēšanās attiecībā uz pievēršanos šīm problēmām tikai palielinās veicamo pasākumu izmaksas. Tas attiecas, piemēram, uz tādiem pasākumiem kā racionālāka resursu izmantošana. Pasākumi šajā jomā ir svarīgi arī, lai risinātu klimata izmaiņu problēmu. Saistībā ar to ir būtiski, ka dalībvalstis atjauno centienus pildīt saistības saskaņā ar Kioto protokolu. Dalībvalstīm jo īpaši būtu jāturpina cīņa pret klimata izmaiņām, lai panāktu to, ka globālā temperatūra nepārsniedz 2 °C salīdzinājumā ar līmeni pirms rūpniecības laikmeta, vienlaikus īstenojot Kioto mērķus ekonomiski efektīvā veidā. Dalībvalstīm būtu jāveic pasākumi, lai apturētu bioloģiskās daudzveidības zudumu laikposmā no šī brīža līdz 2010. gadam, jo īpaši iekļaujot šo prasību citās politikas nozarēs, ņemot vēra bioloģiskās daudzveidības lielo nozīmi atsevišķās ekonomikas nozarēs. Šajā sakarā galvenā loma ir uz tirgu balstītu instrumentu izmantošanai, lai cenas labāk atspoguļo videi nodarīto kaitējumu un sociālās izmaksas. Videi draudzīgu tehnoloģiju attīstības veicināšana un to izmantošana, kā arī publiskā iepirkuma normu pielāgošana "zaļajām prasībām", īpašu uzmanību pievēršot MVU, un videi kaitīgu subsīdiju pārtraukšana līdz ar citiem politikas instrumentiem var uzlabot novatorismu un veicināt attiecīgo nozaru ilgtspējīgu attīstību. Piemēram, ES uzņēmumi ir starp vadošajiem pasaulē, attīstot jaunas atjaunojamas enerģijas tehnoloģijas. Jo īpaši, saistībā ar augšupvērstu spiedienu uz enerģijas cenām un aizvien pieaugošu klimata apdraudējumu ir svarīgi mērķtiecīgi turpināt energoefektivitātes uzlabojumus, tādējādi sekmējot gan izaugsmi, gan ilgtspējīgu attīstību.

Pamatnostādne Nr. 11. Lai veicinātu ilgtspējīgu resursu izmantošanu un sinerģiju stiprināšanu starp vides aizsardzību un izaugsmi, dalībvalstīm būtu: 1) jāpiešķir prioritāte energoefektivitātei un koģenerācijai, ilgtspējīgu enerģiju, tostarp atjaunojamo enerģiju, attīstīšanai un ātrai videi draudzīgu un ekoloģiski efektīvu tehnoloģiju izplatīšanai a) no vienas puses, iekšējā tirgū, jo īpaši transporta un enerģijas sfērā, tostarp lai mazinātu Eiropas ekonomikas jūtīgumu pret naftas cenu svārstībām, b) no otras puses, attiecībā uz pārējo pasauli kā ievērojamu eksporta potenciālu; 2) jāsekmē ārējo vides izmaksu internalizācijas attīstīšanas veidi un ekonomiskās izaugsmes nodalīšana no vides postījuma. Šo prioritāšu īstenošanai būtu jānotiek saskaņā ar spēkā esošajiem Kopienas tiesību aktiem un ar darbībām un instrumentiem, kas ierosinātas Vides tehnoloģiju rīcības plānā (VTRP), *inter alia*, a) izmantojot instrumentus, kas balstīti uz tirgus principiem, b) izmantojot riska līdzekļus un pētniecības un attīstības līdzekļus, c) veicinot ilgtspējīgus ražošanas un patēriņa modeļus, tostarp publiskā iepirkuma normu pielāgošanu "zaļajām prasībām", d) pievēršot īpašu uzmanību MVU un e) izmantojot reformas attiecībā uz subsīdijām, kuru ietekme uz vidi ir negatīva un kas nav savienojamas ar ilgtspējīgu attīstību, lai pakāpeniski apturētu to piešķiršanu. 3) jāturpina tiekties uz mērķi apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos no šodienas līdz 2010. gadam, jo īpaši, iekļaujot šo prasību citās politikas jomas, ņemot vērā to, ka bioloģiska daudzveidība ir svarīga konkrētām tautsaimniecības nozarēm. 4) jāturpina cīnīties pret klimata izmaiņām, īstenojot Kioto mērķus ekonomiski efektīvā veidā, jo īpaši attiecībā uz MVU. *Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Veicināt uz izaugsmi un nodarbinātību vērstu un efektīvu resursu sadali" (Nr. 3).*

Neskatoties uz to, ka ieguvumi no vienota Eiropas tirgus ir plaši atzīti, iekšējā tirgus direktīvu transponēšanas procents diemžēl joprojām ir pārāk zems. Turklāt direktīvas bieži netiek pareizi īstenotas vai piemērotas, kā liecina lielais skaits Komisijas uzsākto pārkāpumu procedūru. Dalībvalstīm drošāk jāsadarbojas savstarpēji un ar Komisiju, lai nodrošinātu, ka tās saviem iedzīvotājiem un uzņēmumiem sniedz maksimālo ieguvumu no iekšējā tirgus tiesību aktiem. Piemēram, vēl daudz uzlabojumu ir vajadzīgi attiecībā uz publiskā iepirkuma praksi. Šādi uzlabojumi būtu pamanāmi, ja palielinātos atklāti izsludinātā publiskā iepirkuma daļa. Turklāt atklātāks iepirkums ļautu dalībvalstīm ievērojami ietaupīt budžeta līdzekļus.

Pamatnostādne Nr. 12. Lai paplašinātu un padziļinātu iekšējo tirgu, dalībvalstīm būtu: 1) jāpaātrina iekšējā tirgus direktīvu transponēšana; 2) jānosaka par prioritāti stingrāka un labāka iekšējā tirgus tiesību aktu īstenošana; 3) jānovērš atlikušie šķēršļi pārrobežu darbībām; 4) efektīvi jāpiemēro ES publiskā iepirkuma noteikumi; 5) jāveicina pakalpojumu tirgus, kas pilnībā darbojas, vienlaikus saglabājot Eiropas sociālo modeli; 6) jāpaātrina finanšu tirgus integrācija, konsekventi un saskaņoti īstenojot un ieviešot Finansiālo pakalpojumu rīcības plānu. *Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Uzlabot darba tirgus vajadzību saskaņu" (Nr. 20).*

B.2 ***Eiropas pievilcības veicināšana investoru un darbaspēka piesaistīšanai***

Tas, cik Eiropas Savienība kā reģions būs pievilcīga investoru acīs, ir atkarīgs cita starpā no tās tirgu apmēra un atvērtības, tās normatīvās vides, darbaspēka un infrastruktūras kvalitātes.

Paplašināt un padziļināt iekšējo tirgu

Lai gan preču iekšējais tirgus ir integrēts salīdzinoši labi, pakalpojumu tirgi juridiski vai faktiski joprojām ir samērā sadalīti un darbaspēka mobilitāte Eiropā joprojām ir samērā zema. Lai veicinātu izaugsmi un nodarbinātību, kā arī stiprinātu konkurētspēju, pakalpojumu iekšējam tirgum jādarbojas pilnīgi, vienlaikus saglabājot Eiropas sociālo modeli. Eiropadome ir aicinājusi izvērst visus centienus, lai saskaņā ar likumdošanas procesiem nodrošinātu plašu saskaņu virzībā pretim vienotam pakalpojumu tirgum. Efektivitāti ievērojami paaugstinātu arī šķēršļu likvidēšana pārrobežu darbībām. Visbeidzot, finanšu tirgu pilnīga integrācija palielinātu ražību un nodarbinātību, ļaujot lietderīgāk sadalīt kapitālu un radot labākus apstākļus uzņēmumu finanšu jomā.

Nodrošināt atvērtus un konkurētspējīgus tirgus Eiropā un ārpus tās

Atvērtā pasaules ekonomika piedāvā jaunas iespējas Eiropas ekonomikas izaugsmes un konkurētspējas stimulēšanai. Konkurences politikai ir bijusi nozīmīga loma, nodrošinot vienādus spēles noteikumus visiem uzņēmumiem ES, un tā var būt ļoti svarīga, raugoties uz plašāku normatīvo vidi saistībā ar tirgiem, lai sekmētu tādus apstākļus, kas ļauj uzņēmumiem efektīvi konkurēt. Eiropas tirgu turpmāku atvēršanu konkurencei var panākt, samazinot atlikušo valsts atbalsta kopējo līmeni. Tam jānotiek vienlaikus ar atlikušā valsts atbalsta novirzīšanu par labu zināmiem horizontāliem mērķiem. Valsts atbalsta noteikumu pārskatīšana varētu dot jaunu impulsu šajā virzienā.

Īpaši efektīvs konkurences veicināšanas instruments ir strukturālās reformas, kas atvieglina iekļūšanu tirgū. Tās ir īpaši svarīgas tādos tirgos, kuri iepriekš bijuši pasargāti no konkurences ar darbībām, kas vērstas pret konkurenci, monopoliem, pārliecīgu reglamentēšanu (piemēram, atļaujas, licences, minimālā kapitāla prasības, tiesiski šķēršļi, veikalu darba stundas, regulētas cenas, utt. var kavēt efektīvas konkurences vides attīstību) vai saistībā ar tirdzniecības aizsardzību.

Turklāt tādu pasākumu īstenošanai, kas jau pieņemti, lai konkurencei atvērtu ar tīkliem saistītas nozares (elektrības un gāzes, transporta, telekomunikāciju un pasta pakalpojumu nozarēs), jāpalīdz nodrošināt zemākas cenas kopumā un lielāku izvēli, vienlaikus garantējot vispārējas ekonomiskas intereses pakalpojumu sniegšanu visiem iedzīvotājiem. Konkurences un regulatīvajām iestādēm jānodrošina pietiekama konkurence liberalizētos tirgos. Tajā pašā laikā jānodrošina apmierinoša augstas kvalitātes vispārējas ekonomiskas intereses pakalpojumu sniegšana par pieņemamu cenu.

Ārējā atvērtība tirdzniecībai un ieguldījumiem, arī daudzpusējā kontekstā, palielinot gan eksportu, gan importu, ir būtisks stimuls izaugsmei un nodarbinātībai un tādējādi var stiprināt strukturālo reformu norisi. Atvērta un spēcīga globālās tirdzniecības sistēma ir būtiski svarīga Eiropas ekonomikai. Vērienīga un līdzsvarota nolīguma sekmīgai noslēgšanai Dohas sarunu kārtā, kā arī divpusējo un reģionālo brīvās tirdzniecības nolīgumu attīstībai būtu vēl vairāk jāatver pasaules tirgi tirdzniecībai un ieguldījumiem, tādējādi veicinot potenciālās izaugsmes palielināšanos.

Pamatnostādne Nr. 13. Lai nodrošinātu atvērtus un konkurētspējīgus tirgus Eiropā un ārpus tās un izmantotu globalizācijas sniegtās priekšrocības, dalībvalstīm būtu jānosaka par prioritāti šādas darbības: 1) novērst reglamentējošos, tirdzniecības un citus šķēršļus, kas pārmērīgi kavē konkurenci; 2) efektīvāk īstenot konkurences politiku; 3) konkurences un regulatīvajām iestādēm izlases veidā pārskatīt tirgu, lai atklātu un likvidētu šķēršļus konkurencei un iekļuvei tirgū; 4) samazināt valsts atbalstu, kas kropļo konkurenci; 5) saskaņā ar topošo Kopienas programmu novirzīt atbalstu par labu tādiem zināmiem horizontāliem mērķiem kā pētniecība, jauninājumi un cilvēkkapitāla optimizācija, kas atbilst skaidri noteiktām tirgus nepilnībām; 6) veicināt ārējo atvērtību, arī no daudzpusējā aspekta; 7) pilnībā īstenot pasākumus, kas pieņemti, lai konkurencei atvērtu ar tīkliem saistītas nozares ar mērķi nodrošināt efektīvu konkurenci visas Eiropas mēroga integrētos tirgos; Tajā pašā laikā vispārējas ekonomiskas intereses pakalpojumu sniegšana par pieņemamām cenām ir svarīga konkurētspējīgā un dinamiskā ekonomikā.

Uzlabot Eiropas un dalībvalstu noteikumus

Lai izveidotu vidi, kurā norisinās tirdznieciski darījumi ar konkurētspējīgām cenām, liela nozīme ir tirgus regulēšanai. Tā arī ļauj labot tirgus nepilnības vai aizsargāt tirgus dalībniekus. Tomēr noteikumu kumulatīva ietekme var radīt ievērojamas izmaksas ekonomikai. Tādēļ ir ļoti svarīgi, lai noteikumi būtu labi izstrādāti un proporcionāli. Eiropas un valstu reglamentējošās vides ir kopīgu saistību un dalītas atbildības jautājums gan ES, gan dalībvalstu līmenī.

Izstrādājot vai pārskatot tiesību aktus, dalībvalstīm sistemātiski jānovērtē izmaksas un ieguvumi saistībā ar savām likumdošanas iniciatīvām. Tām būtu jāuzlabo savu noteikumu kvalitāte, saglabājot mērķus. Tas nozīmē apspriešanos ar attiecīgajām ieinteresētajām pusēm. Komisijas stratēģijā labākai tiesību aktu pieņemšanai tiek rūpīgi izvērtēta jaunu vai pārskatītu noteikumu ekonomiskā, sociālā un vides ietekme, lai atklātu iespējamos kompromisus un sinerģijas starp dažādiem politikas mērķiem. Turklāt tiek izskatīta iespēja vienkāršot spēkā esošos noteikumus un novērtēta vienkāršošanas ietekme uz konkurētspēju. Visbeidzot, tiek attīstīta vienota pieeja jaunu un esošu tiesību aktu administratīvo izmaksu novērtēšanai. Dalībvalstīm būtu jāizveido sistēmas pašreizējo noteikumu vienkāršošanai. Tām būtu jāizvērš plašas konsultācijas par regulatīvo ierosmju, vai darbības izpalikšanas izmaksām un ieguvumiem, jo īpaši, ja dažādo politikas mērķu starpā var rasties konflikti. Dalībvalstīm būtu arī jānodrošina, ka tiek apsvērtas piemērotas alternatīvas noteikumiem.

Tādējādi iespējams ievērojami uzlabot normatīvo vidi, ņemot vērā apsvērumus par izmaksām un ieguvumiem, kas saistītas ar reglamentēšanu, tostarp administratīvās izmaksas. Tas ir īpaši svarīgi mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), kam parasti ir ierobežoti resursi gan Kopienas, gan valsts noteikto administratīvo uzdevumu veikšanai.

Pamatnostādne Nr. 14. Lai radītu konkurētspējīgāku uzņēmējdarbības vidi un veicinātu privāto iniciatīvu ar labākas reglamentēšanas palīdzību, dalībvalstīm būtu: 1). jāsamazina administratīvais slogs, kam pakļauti uzņēmumi, jo īpaši MVU un jaunizveidoti uzņēmumi; 2) jāuzlabo savu spēkā esošo un jauno noteikumu kvalitāte, vienlaikus saglabājot savus mērķus, sistemātiski un stingri izvērtējot to ekonomisko, sociālo (tostarp veselības) un vides ietekmi, tajā pašā laikā apsverot un attīstot ar noteikumiem saistītā administratīvā sloga izvērtēšanu, kā arī ietekmi uz konkurētspēju, tostarp attiecībā uz īstenošanu; 3) mudināt uzņēmumus attīstīt to korporatīvo sociālo atbildību.

Eiropai efektīvāk jāveicina uzņēmējdarbība, un tai vajadzīgi vairāk uzņēmumi, kas gatavi uzsākt radošus vai novatoriskus pasākumus. Būtu jāatbalsta informācijas iegūšana par uzņēmējdarbību visos izglītības un apmācības veidos, un jānodrošina attiecīgo prasmju apgūšana. Uzņēmējdarbības aspekts būtu jāiekļauj mūžizglītības procesā sākot jau no skolas. Šim nolūkam būtu jāsekmē partnerības ar uzņēmumiem. Uzņēmumu veidošanu un izaugsmi var veicināt arī, uzlabojot piekļuvi finansējumam un stiprinot ekonomiskos stimulus, tostarp pieņemot tādas nodokļu sistēmas, kas atalgo par panākumiem, samazinot ar algu nesaistītās darbaspēka izmaksas un samazinot administratīvo slogu jaunizveidotiem uzņēmumiem, jo īpaši, nodrošinot attiecīgas uzņēmējdarbības atbalsta konsultācijas, īpaši gados jauniem uzņēmējiem, piemēram, izveidojot vienas pieturas aģentūras un valsts atbalsta tīklu stimulus uzņēmējiem. Īpašs uzsvars būtu liekams uz īpašumtiesību nodošanas atvieglošanu un glābšanas un pārstrukturēšanas procedūru uzlabošanu, jo īpaši ar efektīvākiem bankrota tiesību aktiem.

Pamatnostādne Nr. 15. Lai sekmētu uzņēmējdarbības kultūru un radītu MVU atbalstošu vidi, dalībvalstīm būtu: 1) jāuzlabo piekļuve finansējumam, lai labvēlīgi ietekmētu to izveidi un izaugsmi, jo īpaši mikrokredītu un cita riska kapitāla veidā; 2) jāstiprina ekonomiskie stimuli, tostarp vienkāršojot nodokļu sistēmas un samazinot ar algu nesaistītās darbaspēka izmaksas; 3) jāstiprina MVU jauninājumu potenciāls, un 4) jānodrošina attiecīgie atbalsta pakalpojumi, kā vienas pieturas aģentūru izveide un valsts atbalsta tīklu stimuli uzņēmumiem, lai labvēlīgi ietekmētu to izveidi un izaugsmi saskaņā ar Mazo uzņēmumu hartu. Turklāt dalībvalstīm būtu jāstiprina izglītība un apmācība uzņēmējdarbības jomā MVU. Tām arī būtu jāatvieglo īpašumtiesību nodošana, vajadzības gadījumā jāmodernizē savi bankrota tiesību akti un jāuzlabo glābšanas un pārstrukturēšanas procedūras. *Skatīt arī integrētās pamatnostādnes "Veicināt uz izaugsmi un nodarbinātību vērstu un efektīvu resursu sadali" (Nr. 3) un "Visu jaunievedumu veidu sekmēšana" (Nr. 8), Nr. 23 un Nr. 24.*

Paplašināt un uzlabot Eiropas infrastruktūru

Moderna infrastruktūra ir nozīmīgs faktors, kas ietekmē reģionu pievilcību. Tā atvieglina personu, preču un pakalpojumu mobilitāti visā Eiropas Savienībā. Moderna transporta, enerģijas un elektronisko komunikāciju infrastruktūra ir būtisks faktors, lai varētu izmantot ieguvumus no atjauninātās Lisabonas stratēģijas. Samazinot transporta izdevumus un paplašinot tirgus, savstarpēji saistīti un savietojami Eiropas komunikāciju tīkli palīdz veicināt starptautisko tirdzniecību un uzturēt iekšējā tirgus dinamiku. Turklāt notiekošā Eiropas ar tīkliem saistīto nozaru liberalizācija veicina konkurenci un nodrošina lielāku efektivitāti šajās nozarēs.

Attiecībā uz nākotnes ieguldījumiem Eiropas infrastruktūrā par prioritāti būtu jāuzskata 30 prioritāro transporta projektu, ko Parlaments un Padome norādījusi Eiropas transporta tīkla pamatnostādnēs, īstenošana, kā arī uzsākšanai gatavu transporta, atjaunojamas enerģijas un platjoslas komunikāciju un pētniecības pārrobežu projektu, kas norādīti Eiropas Izaugsmes iniciatīvā, īstenošana, kā arī Kohēzijas fonda atbalstīto transporta projektu īstenošana. Jāpievēršas arī infrastruktūras vājajām vietām valstīs. Piemērotas infrastruktūras cenu noteikšanas sistēmas var veicināt infrastruktūras racionālu izmantošanu un transporta veidu ilgtspējīga līdzsvara attīstību.

Pamatnostādne Nr. 16. Lai paplašinātu, uzlabotu un sasaistītu Eiropas infrastruktūru un pabeigtu prioritāros pārrobežu projektus ar mērķi panākt valstu tirgu lielāku integrāciju paplašinātajā ES. Dalībvalstīm būtu: 1) jārada adekvāti apstākļi uz resursiem orientētam transportam, enerģijai un infrastruktūrām – par prioritāti uzskatot *TEN* tīklā iekļautos, papildinot Kopienas mehānismus, – jo īpaši pārrobežu daļas un perifērijas reģionus, – kā būtisku apstākli, lai panāktu veiksmīgu tīklu industriju atvēršanu konkurencei; 2) jāapsver valsts – privāto partnerību attīstīšana; 3) jāapsver piemērotas infrastruktūru cenu noteikšanas sistēmas izveide, lai nodrošinātu infrastruktūru efektīvu izmantošanu un ilgtspējīga modālā līdzsvara attīstību, liekot uzsvaru uz tehnoloģiju izmaiņām un jauninājumiem un ņemot vērā ar vidi saistītās izmaksas un ietekmi uz attīstību. *Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Veicināt IKT izplatību un efektīvu pielietošanu un izveidot pilnībā integrētu informācijas sabiedrību" (Nr. 9).*

Briselē, 2005. gada 12. jūlijā

Padomes vārdā —
priekšsēdētājs
G. BROWN